quod in actionibus *ſtricti juris* non obſervatur, in quibus Judex non poteſt tranſilire verba conventionis. (*n*)

31. Quo fit, quod in actionibus *bonæ fidei* compenſatio admittitur, ita quod ſi quis agat actione *bonæ fidei*, & decem petat, debeatque reo quinque, Judicis officium erit in quinque ſolummodo condemnare, facta compenſatione cum aliis quinque, quæ reo debebantur, ſecundum Juſtinianum (*o*) referentem juris antiqui differentiam circa hanc compenſationem inter actiones *bonæ fidei*, & *ſtricti juris*: nam olim in actionibus *bonæ fidei* ipſo jure compenſatio admittebatur, *id eſt*, eo ipſo quod Judex intelligebat, locum eſſe compenſationi, ſtatim actio minuebatur ad quantitatem debitam, abſque eo quod reus peteret: in actionibus *ſtricti juris*, etiam Judice ſciente, locum eſſe compenſationi, non admittebatur compenſatio, niſi reo opponente exceptionem *doli*, dicendo, *dolo facis*, *quia petis, quod ſtatim reſtituturus eſt*: quam tamen differentiam juris antiqui idem Juſtinianus ſuſtulit, (*p*) conſtituens regulam generalem, ſcilicet, quod omnis actio cujuſcumque generis ſit, hodie *ipſo jure* per compenſationem tollitur in tantum, quantum compenſari debet, 32. excepta ſola depoſiti actione. (*q*)

33. Intellige tamen, compenſationem *ipſo jure* competere, ſi oppoſita fuerit à reo in judicio, ut ſic de ea facto, vel voce hominis Judici conſtare poſſit, quia Judex divinare nequit: (*r*) differt tamen in hoc Jus novum à veteri, quia antiquitus ſolemniter opponenda erat *doli* exceptio, *hodie* verò ſufficit, quibuſcumque verbis hanc compenſationem Judici ſignificare. Et quid ſit compenſatio, & in quibus admittatur, vel rejiciatur, tradunt DD. communiter: (*ſ*) & cum compenſatio ſemper opponatur *per viam exceptionis*, ideo libellus in ea formandus non erit.

34. Quibus omnibus ſupradictis addendum eſt, quod licet in actionibus *bonæ fidei* Judex habeat ampliſſimam facultatem æſtimandi ex bono & æquo, quantum oportet reum dare actori, non tamen debeat hac poteſtate abuti; ſed tenetur, in quantum potuerit, certam proferre ſententiam. (*t*)

EX §. SEPTIMO.

SUMMARIA.

1 *Actionum arbitrariarum materia quam ſubtilis, & difficilis ſit.*

2 *Actiones bonæ fidei, & actiones arbitrariæ multas inter ſe patiuntur differentias.*

3 *Judex non habet poteſtatem arbitrandi ex bono & æquo in actionibus arbitrariis, niſi præter earum naturam ſequuta mora rei, vel contumacia non parentis juſſui Judicis.*

4 *Arbitrium quid ſit in actionibus arbitrariis.*

5 *Actiones arbitrariæ quare ſic dicantur.*

6 *Actionum arbitrariarum quæ ſit natura.*

7 *Actio* de eo quod certo loco *eſt arbitraria.*

8 *Libellus in actione arbitraria* de eo quod certo loco *eſt concipiendus alternative, niſi in mora ſit debitor conſtitutus: & quid tunc libellus continere debeat.*

9 *Libellus in actione arbitraria* de eo quod certo loco.

CAPUT SEPTIMUM.

DE ACTIONIBUS ARBITRARIIS.

1. MAteria actionum *arbitrarium* eſt ſubtilis, ſcabroſa, & hactenus male cognita, ſecundum Jaſſonem, (*a*) & Joann. Faber, inquit, quod in ea deſiderat magis diſcere, quam docere, & Miſingerius teſtatur, in earum explicatione omnium ferè Doctorum ingenia defeciſſe; quamobrem pro ejus perſpicua cognitione conſtituendum eſt, quod poſtquam Juſtinianus in tit. *Action.* explicuerat vim, & naturam actionum *bonæ fidei*, quæ eſt, ut Judici permittatur facultas ampla æſtimandi *ex bono & æquo*, quantum actori reum dare oporteat, & hoc ex propria vi, & natura actionis *bonæ fidei*, etiam ſi à contrahentibus non fuerit expreſſum, quod in *ſtricti juris* actionibus ceſſat, cum in eis à verbis contrahentium non ſit recedendum; (*b*) tamen idem Juſtinianus (propter aliquod accidens, veluti propter moram rei non ſolventis loco deſtinato, aut propter contumaciam rei non parentis juſſui Judices) introduxit in §. *Præterea*, Inſtit. de *Action.* quod actiones *ſtricti juris* arbitrariæ fierent, & in eis Judex poſſet *ex bono & æquo* arbitrari, neglecta ſubtilitate verborum, quemadmodum actori ſatisfieri oporteat.

2. Quo fit, differentiam eſſe inter actiones *bonæ fidei*, & inter actiones *arbitrarias*: nam in *bonæ fidei* actionibus ſtatim Judex ex earum natura habet poteſtatem condemnandi *ex bono & æquo*; 3. in *arbitrariis* vero hanc poteſtatem non habet, niſi præter earum naturam ſubſecuta mora rei non ſolventis, vel contumacia non parentis juſſui Judicis: (*c*) 4. Rurſus conſtitue, quod arbitrium in iſta materia nihil aliud eſt, quam *interlocutio Judicis præcedens ſententiam diffinitivam*: (*d*) & inde actiones *arbitrariæ* dicuntur, quæ ab arbitrio, id eſt, *interlocutione Judicis* pendent: 5. & ita in *arbitrariis* duæ ſententiæ feruntur, ſcilicet, *interlocutoria*, & *diffinitiva*, ſi enim reus conventus ex interlocutione Judicis ſatisfaciat, effugiet pœnam condemnationis, ſi verò non ſatisfaciat, condemnandus erit per diffinitivam.

6. His ſic conſtitutis naturam actionum arbitrariarum indicat Juſtinianus, (*e*) conſtituens regulam generalem, ſcilicet, quod in *arbitrariis* actionibus reus ante ſententiam diffinitivam ſolvens ex arbitrio, id eſt, *interlocutione Judicis*, abſolvi debet; at verò non ſolvens condemnari, quam naturam optime explicat Miſingerius, (*f*) & omnes includuntur in ſupradicta regula, ut agnoſcit Corraſius, (*g*) reprobans illos, qui falſo exiſtimant, omnes actiones arbitrarias cenſeri ob rei contumaciam: 7. & unum quodlibet earum exemplum declarant Hotomanus, & Plateanus, (*h*) reſolventes, actionem *de eo quod certo loco* arbitrariam eſſe, ut optimè cum Duareno advertit Miſingerius. (*i*)

8. Et libellus in ea concipiendus erit *alternative*, ſecundum Gloſſam: (*j*) quod verum eſt, quando debitor non eſſet in mora conſtitutus; cæterùm, ſi in mora eſſet, deberet libellus *præcisè* concipi, debebitque actor mentionem facere de loco ſolutioni deſtinato, & qualiter reus fuit interpellatus, ut ad illum locum accederet, & noluit: debebitque implorare officium Judicis, ut reum condemnet ad intereſſe: (*k*) & tunc libellus concipiendus erit forma ſequenti; ſed advertendum eſt, quod in actionibus *arbitrariis* Judex curare debet, quantum poterit, ut certam ſententiam proferat, ut diximus in fin. §§. præcedentis.

LIBELLUS IN ACTIONE ARBITRARIA
de eo quod certo loco.

Iluſtre Señor.

9. ,, Fulano, parezco ante Vmd. y pongo
,, demanda à Fulano, y digo: que es aſsi, que
,, yo empreſtè al dicho Fulano tantos duca-
,, dos, los quales me havia de pagar en la
,, Feria de la Ciudad de Plaſencia, que ſe ha-
,, ce el dia de Sant Andrès del mes de No-
,, viembre, y havia de ſer la dicha paga el di-
,, cho dia de Sant Andrès del mes de Noviem-
,, bre paſſado de eſte preſente año de 1574.
,, y aſsi à ello ſe obligò, por quanto yo te-
,, nia neceſsidad de mis dineros para comprar
,, en la dicha Feria quatro varas de puercos;
,, y aunque le requerì que fueſſe à la dicha
,, Feria, à pagarme en ella los dichos ducados,
,, no lo hizo, ni ſe hallò en la dicha Feria, pa-
,, ra que yo allì ſe los pudieſſe demandar, y
,, por no lo haver hecho, dexè de emplear los
,, dichos mis dineros, y comprar con ellos los
,, dichos puercos, de lo qual ſe me ſiguiò de
,, daño, è intereſſe tantos ducados: por que
,, pido à Vmd. que habida mi relacion por ver-
,, dadera, en la parte que baſte, por ſu ſen-
,, tencia, que lugar haya, condemne al dicho
,, Fulano à que me dè, y pague los dichos du-
,, cados, que aſsi le empreſtè, y de ſu oficio,
,, el qual para ello imploro, le condemne en
,, el dicho daño, è intereſſe, que de no me
,, haver pagado en la dicha Feria ſe me ſiguiò,
,, que eſtimo en tantos ducados; y mas le con-
,, demne en las coſtas y daños, que ſe me han
,, ſeguido, y ſiguen en venirle à demandar à
,, eſ-

(*n*) Leg. *Quidquid adſtringendæ*, ff. de *Verb. oblig.* leg. *Quia tantundem*, ff. de *Neg. geſt.*

(*o*) In §. *In bonæ fidei*, Inſtit. de *Action.*

(*p*) In leg. fin. Cod. de *Compenſ.* ut ipſemet refert in dict. §. *In bonæ fidei judiciis.*

(*q*) Idemque ſtatuit in dict. leg. fin. & probatur in leg. pen. Cod. de *Depoſit.* & in cap. *Bona fide*, Extra de *Depoſito.*

(*r*) Leg. *Si conſtet*, Cod. de *Compenſ.* leg. *Si putator*, ff. *Ad leg. Aquil.* & firmat gloſſ. in dict. §. *In bonæ fidei*, verb. *Ipſo jure*, & ibi communiter omnes.

(*ſ*) Præſertim Platean. Miſing. Hotoman. & Corraſ. in dict. §. *In bonæ fidei.*

(*t*) Text. in §. *Curare*, Inſtit. de *Action.* leg. 1. & 2. Cod. de *Sentent. quæ ſine cert. quant.* cap. *Grave* 11. quæſt. 3. & cap. ult. 33. Diſtinct. & tradunt utrobique DD. & in cap. 2. de *Libel. oblat.*

(*a*) In §. *Præterea*, Inſtit. de *Action.*

(*b*) Ut habetur in §. *In bonæ fidei*, Inſtit. de *Action.* & nos diximus in §. præcedenti.

(*c*) Et plures aliàs differentias eſſe inter prædictas actiones, reſolvit Hotoman. in dict. §. *Præterea* à n. 21.

(*d*) Ita ex Theoph. in dict. §. *Præterea*, colligunt ibi Hotoman. Platean. Miſing. & Corraſ.

(*e*) In dict. §. *Præterea.*

(*f*) In dict. §. *Præterea*, n. 7. ubi Juſtinianus ſupradictæ regulæ exempla ſubjicit, recenſendo nominatim actiones *arbitrarias*, quæ ſolummodo ſunt in illo text. enumeratæ, & quæ cum eis magnam ſimilitudinem habent.

(*g*) Num. 4. in dict. §. *Præterea*, & Miſing. n. 11.

(*h*) Miſing. & Corraſ. ibid.

(*i*) Num. 17. & Corraſ. n. 10.

(*j*) In leg. 3. in princ. verb. *Adjectione*, ff. de *Eo quod certo loco*, & gloſſ. in §. *Plus autem*, verb. *Sine commemoratione*, Inſtit. de *Action.* quam formam probant Bartol. & omnes in dict. leg. 3.

(*k*) Ut probat text. in dict. §. *Præterea*, & in leg. 1. & leg. *Arbitrari*, ff. de *Eo quod certo loco*, & utrobique tradunt DD.

„ eſte Lugar, por ſer, como ſoy, foraſtero, lo „ qual eſtimo en tanto, ſalvo en todo la ju„ dicial taſſacion de Vmd. ſobre que pido juſ„ ticia, &c.

EX CAPITE OCTAVO.

SUMMARIA.

1 A*Ctionum aliæ ſunt perſecutoriæ in ſolidum, aliæ in tantum in quantum reus facere poteſt, & privilegiatæ dicuntur.*

2 *Reus in actionibus privi legiatis quo privilegio gaudeat.*

3 *Actiones privilegiatæ frequentius per viam exceptionis opponuntur.*

CAPUT OCTAVUM.

DE ACTIONIBUS PRIVILEGIATIS.

1. JUſtinianus Imperator poſuit aliam diviſionem actionum in §. *Sunt præterea*, Inſtit. de *Action.* aſſerens, actiones alias eſſe perſecutorias *in ſolidum*, alias vero non, ſed *in quantum fieri poteſt*, *& privilegiatæ* dicuntur, 2. nam in eis hoc privilegio gaudet reus, ut non conveniatur *in ſolidum* ejus, quod debet, ſed in quantum facere poſsit. (*a*) 3. Et quia *per viam exceptionis* opponuntur, libelli in eis non erunt formandi: in ceſsione tamen bonorum libellus porrigitur, qui formandus erit, ut diximus in 4. Part. 1. Tom. (*b*)

CAP. NONUM, ET ULTIMUM.

DE DIVERSIS REMEDIIS EX VARIIS utriuſque juris deciſionibus.

EX §. PRIMO.

SUMMARIA.

1 R*Emedium leg.* Diffamari *cui, & contra quem, & ad quid competat, traditur.*

2 *Remedium leg.* Diffamari *in omnibus cauſis, tàm civilibus, quàm criminalibus, tàm realibus, quàm perſonalibus, petitoriis, & poſſeſſoriis locum habere, cum communi DD. & in praxi obſervari, defenditur contra D.Franc. à Sarmiento ad certas tantum cauſas illud remedium reſtringentem.*

3 *Requiſita neceſſaria, ut remedium leg.* Diffamari *intentari poſsit, referuntur.*

4 *Remedium leg.* Diffamari *coram quo Judice debeat proponi, reſolvitur.*

5 *Libellus in remedio leg.* Diffamari *Hiſpanè compoſitus.*

§. PRIMUS.

DE REMEDIO LEG. DIFFAMARI, *Cod. de* Ingen. & manum.

1. HUjus leg. remedium competit adverſus diffamantem, vel jactantem ſibi aliquod jus, vel actionem contra aliquem competere: daturque diffamato, ad hoc ut Judex diffamantem compellat, jus illud, vel actionem intra certum diem in judicium deducere, adjecta comminatione imponendi perpetuum ſilentium, ſi intra terminum à Judice præfixum actionem non intentaverit: & ad hanc concluſionem text. iſte paſsim ab ſcribentibus notatur, (*c*) cui leg. de *Jure Regio* convenit lex 46. tit. 2. Part. 3.

2. Et remedium hujus legis convenit omnibus cauſis, tàm civilibus, quàm criminalibus, tàm realibus, quàm perſonalibus, petitoriis, & poſſeſſoriis, ut communiter omnes agnoſcunt, teſte Ant. Gabriel: (*d*) & ita remedium hujus leg. *in praxi* obſervatur, ſecundum Greg. Lupum. (*e*) Sed ex hac communi interpretatione juris notiſsima principia corrumpuntur, cum ordo, & natura judiciorum ſubvertatur, & infinitæ lites ſuſcitentur, calumniandique via aperiatur, quia actor nemo invitus agere compellitur, (*f*) alioquin magis pati, quam agere diceretur, ac proinde prius in judicio comparet, & ab eo judicium inchoatur: (*g*) eſt enim in poteſtate actoris, quando velit, experiri; (*h*) reus vero ad judicium invitus trahitur. (*i*)

Quamobrem D. Sarmiento (*j*) à ſupradicta communi interpretatione hujus legis recedit, aſſerens ſolummodo ejus remedium competere in cauſis, de quibus loquitur, videlicet in cauſa ſtatus, & ſic in actionibus, quæ pro juribus incorporalibus datur, veluti pro ſervitutibus, & juribus reſpicientibus ſtatum perſonarum, ingenuitatem, libertatem, & ſervitutem, quia in eis poſſeſsio, vel quaſi in patientia adverſarii innititur, (*k*) & talis patientia pro titulo habetur: (*l*) unde, cum ex verbali injuria, vel jactatione in prædictis maxima læſio ſequeretur, cum ex ea impatientia adverſarii colligeretur, & ita poſſeſſor ad judicium provocare poſſet; (*m*) & in materia ſtatus multum efficere poſſet exiſtimatio, quæ ex diffamatione facile oriretur, (*n*) mirum non eſt, ſi contra prædicta juris principia remedium hujus legis in his cauſis inductum eſſet. (*o*)

Molina tamen (*p*) noviſsimè interpretationem communem hujus legis, & prædictam praxim ab impugnatione D. Franc. Sarmiento defendit, aſſerens, in hac lege probari beneficium ejus ad omnes cauſas trahi: quam communem praxim nos etiam ſequimur, & licet fateamur in hac lege non probari, opinamur tamen, ſuaderi poſſe ex pluribus juribus relatis à Gloſſa; (*q*) & de Jure Regio prædicta praxis communis expreſſe probatur in leg. 46. defendique poteſt, ex eo quod in odium diffamantis, & ſe jactantis ad obviandam ejus calumniam, ſubveniendumque illis, qui jactatione, vel infamia moleſtantur, & timent vexari actionibus non opportuno tempore intentatis, ſed tempore quo diffamatus legitimis exceptionibus, & probationibus deſtitutus fuerit, praxis, & ſtylus beneficium hujus legis in omnibus cauſis, & litibus recepit; tametſi hoc contra juris principia inductum eſſet: multoties enim Legiſlatores aliqua ratione ducti multa conſtituerunt contra juris principia, quod Juriſconſulti ſentiunt, dum dicunt, *contra ſtrictam rationem diſputandi multa eſſe in jure admiſſa.* (*r*)

3. Et ad hoc ut remedium hujus legis intentari poſsit, requiruntur ſequentia: primo, quod cauſæ cognitio præcedat, ex qua *ſummarie* conſtet de jactatione, *vel infamatione facta ſine cauſa*, ſecundum Bartolum, (*ſ*) & Covarruviam: (*t*) ſecundo requiritur, ad hoc ut perpetuum ſilentium diffamanti imponatur, quod bina monitio à Judice præcedat, ſecundum Angelum, (*u*) & Matth. de Afflictis, (*x*) quorum opinio *in praxi* tutior eſt, ſecundum Greg. Lupum; (*y*) Romanus tamen, (*z*) & Felinus (*a*) contendunt unicam monitionem ſufficere, quorum opinionem apud nos praxim recepiſſe, teſtatur Covarruvias: (*b*) 4. debetque remedium hujus legis proponi coram Judice Ordinario ipſius diffamati, nam attenta origine cauſæ, is, qui nunc litem incipit, vere reus eſt, ac ideo ejus Judex adiri debet, ac ſi actor proponeret actionem adverſus eum, cum ejus forum ſequi debeat. (*c*) Et in iſto remedio libellus erit concipiendus forma ſequenti.

LIBELLUS IN REMEDIO *leg.* Diffamari, *Cod. de* Ingenuis.

Ilustre Señor.

5. „ Fulano, como mas haya lugar de derecho, parezco ante Vmd. y me querello, y „ pongo demanda contra Fulano, y contando el caſo de ella, digo: que es aſsi, que à „ mi noticia nuevamente es venido, que el dicho Fulano, ſin mas cauſa, que legitima y „ baſtante ſea, ſe anda jactando, y alabando „ que yo ſoy ſu eſclavo, ò que le dì ciertas „ cuchilladas, ò que tiene cierta accion, y „ demanda contra mi, ſobre tal caſa que ten-

(*a*) Harum actionum exempla poſuit Juſtinianus in dict. §. *Sunt præterea*, & in §§. ſeqq. uſque ad finem illius tit.

(*b*) In cap. de *Ceſsione bonorum*, & in cap. *Del proceſſo de ceſsion de bienes.*

(*c*) Præſertim à Bald. Salic. & Fulgoſ. in præſen. Innoc. & aliis in cap. *Conquerente*, de *Offic. Ordin.* Covar. lib. 1. Variar. cap. 18. n. 1. D. Franc. Sarmient. lib. 1. Selectar. cap. 2. n. 1. Molin. lib. 3. de Primog. Hiſp. cap. 14. à n. 9. & ab aliis pluribus relatis à Collectanea juris, n. 228.

(*d*) Lib. 2. de Comm. tit. de Action. concluſ. 6.

(*e*) Dict. leg. 46. gloſſ. 1.

(*f*) Leg. unic. Cod. *Ut nemo invit. agere*, & leg. *Creditor*, Cod. de *Pign.*

(*g*) Leg. *In tribus*, ff. de *Judic.*

(*h*) Leg. *Qui in alterius*, ff. de *Reg. jur.*

(*i*) Leg. *Inter ſtipulantem*, §. *Stichum*, ff. de *Verb. oblig.*

(*j*) Ubi ſupr.

(*k*) Leg. *Etſi forte*, §. 1. verſ. *Sed ſi patiente*, ff. *Si ſerv. vend.* leg. *Quoties*, ff. de *Servit.* notat Bart. in leg. *Naturaliter*, n. 27. ff. de *Uſucap.*

(*l*) Ut reſolvunt Anton. de Butr. in cap. *Pervenit*, de *Cenſib.* Felin. in cap. *Si diligenti*, n. 7. de *Præſcript.* Franc. Balb. Tract. de Præſcript. 1. part. 3. part. princ. quæſt. 10. num. 7.

(*m*) Leg. *Fructuario*, §. *Sicut*, ff. *Si uſufructuar. petat.* dict. leg. *Etſi forte*, §. *Sciendum.*

(*n*) Leg. *Si vicinis*, Cod. de *Nup.* cap. *Per tuas*, de *Prob.*

(*o*) Ita noſtram legem Interpretatur D.Franc.Sarmiento, ubi ſupr. à n. 10. & ante eum, eundem intellectum aſſignaverat Bald. in leg. *Si ea*, Cod. *Qui accuſ. non. poſ.*

(*p*) Ubi ſupr.

(*q*) In hac leg. verb. *Sententiam.*

(*r*) Leg. *Ita vulneratus* in fin. ff. *Ad leg. Aquil.* leg. *Si quis ſervo*, Cod. de *Furt.* cap. *Cum univerſorum*, de *Rerum permut.* cap. *Si beneficia*, de *Præb.* in 6. cap. *Si civitas*, de *Sent. excom.* in 6. text. ſic intelligendus in cap. pen. de *Sent. excomm.*

(*ſ*) In leg. *Titia* in fin. ff. de *Accuſ.* Angel. in princ. Inſtit. de *Except.* n. 23. Alex. in leg. *Si finita*, §. *Eleganter*, n. 26. ff. de *Damn. infect.* Innoc. in cap. *Abbati*, de *Verb. ſign.*

(*t*) In dict. cap. 18. n. 2.

(*u*) In Auth. de *Hæred. & Falc.* §. *Si quis autem*, Collat. 1. Cœpol. caut. 110.

(*x*) Deciſ. 264.

(*y*) In dict. leg. 46. verſ. *E ſi por aventura.*

(*z*) In leg. *Quandiu*, n. 12. ff. de *Acquir. hæred.* Alex. leg. ult. col. 1. ff. de *Feriis.*

(*a*) In cap. *Accepimus*, n. 6. de *Fid. inſtrumentorum.*

(*b*) In dict. cap. 18. n. 2.

(*c*) Et in ſpecie firmat Panorm. in cap. *Si quis contra Clericum*, n. 2. de *For. comp.* & plures alii, quos refert, & ſequitur Covar. ubi ſupr. n. 4. & 5.

,, go y poſſeo, y que me ha de poner de-
,, manda, y acuſar ſobre ello, de lo qual re-
,, ſulta notable infamia, daño, y perjuicio con-
,, tra mì, eſtando, como eſtoy, libre: por que
,, pido à Vmd. que habida ſumaria informa-
,, cion de la dicha jactancia, le ſeñale un bre-
,, ve termino, dentro del qual le mande me
,, ponga la dicha demanda, y pida lo que qui-
,, ſiere, que yo eſtoy preſto de le reſponder,
,, con apercibimiento, que no la poniendo
,, dentro del dicho termino, Vmd. le imponga
,, perpetuo ſilencio, para que agora, ni en
,, tiempo alguno, no ſe pueda mas querellar
,, de mì, ni pedirme coſa alguna en razon
,, de lo ſuſodicho, poniendole pena, para que
,, deſiſta de la dicha jactancia: ſobre que pi-
,, do cumplimiento de juſticia, y las coſtas
,, proteſto, y el oficio de Vmd. imploro, y
,, juro à Dios, y à eſta ✠ que eſta demanda no
,, pongo de malicia.

EX §. SECUNDO.

SUMMARIA.

1 R*Emedium leg.* Si contendat, *ff. de* Fidejuſſ. *differt à remedio leg.* Diffamati, *quamvis Advocati eis promiſcuè utantur.*

2 *Remedium leg.* Si contendat *cui, & contra quem, & ad quid competat, traditur, & ejus communis praxis defenditur.*

3 *Plures exceptiones, quæ ex remedio leg.* Si contendat *intentari poſſunt, cumulantur.*

4 *Libellus in remedio leg.* Si contendat *Hiſpano ſermone compoſitus.*

§. SECUNDUS.

DE REMEDIO LEG. SI CONTENDAT, *ff. de* Fidejuſſoribus.

1. OBtinuit uſus Advocatorum, beneficium leg. *Diffamari* miſceri cum beneficio hujus legis ad faciliorem litis expeditionem, cum tamen inter ſe differant: illud enim abſque diffamatione præcedente proponi nequit, hoc verò diffamationem non requirit, ut ex iſta lege plane deducitur: (*a*) 2. competitque remedium hujus legis habenti exceptionem adverſus creditorem, ad hoc ut eam in judicium deducere poſsit *per viam actionis*, officium Judicis implorando, ut declaretur, illam ſibi competere, ſeque liberum eſſe ab actione, quæ actori aliquo modo competere videbatur, ut ex iſto text. deprehenditur ex dictione *etiam*, quæ eſt implicativa: (*b*) ad idem eſt text. juncta gloſ. fin. in leg. *Aurelius*, §. *Centum*, ff. de *Liber. legat.* & in leg. *Si duo patroni*, in princ. ff. de *Jurejur.* & in leg. *Uti frui*, §. *Utrum*, ff. *Si uſusfruct. petat.* ubi ille, cui competit aliquod jus, poteſt petere, ut declaretur ſibi competere, (*c*) quod Covarruvias (*d*) teſtatur, communi omnium conſenſu receptum eſſe, & Molina. (*e*)

Sed attenta hac communi interpretatione, & praxi, juris principia notiſsima corrumpuntur; & *primo*, juris principium, quod *tractus futuri temporis non ſpectat ad Judicis officium*; (*f*) ſed ante actionis propoſitionem nemo exceptionibus uti poteſt, cum exceptio ſit actionis excluſio; (*g*) ergo antequam actio proponeretur, exceptio Judicis officio intentari nequit: *ſecundo*, quia non eſt in poteſtate rei provocare adverſarium ad judicium, (*h*) nam nemo invitus agere, vel accuſare compellitur: (*i*) quare Joann. de Imola in præſ. & Salicetus (*j*) oppoſitam ſententiam defendunt, aſſerentes in hac lege non probari communem intellectum, & praxim.

Nihilominus communis erit obſervanda: nec obſtant in contrarium adducta: nam non conſtituitur hic, quod reus poſsit jus futurum in judicium deducere, ſed quod poſsit jus de præſenti ſibi competens *per viam exceptionis*, vel *per viam actionis* proponere. Rurſus, hac lege non dicitur, quod reus poſsit compellere actorem agere in judicium, ſed quod reus poſſit agere contra actorem invitum officio Judicis, ut declaretur exceptionem ſibi competere, ita ſatisfaciunt Paulus, (*k*) & Molina: (*l*) & ſic text. iſte nil deviat à juris regulis, ut firmat D. Franc. Sarmiento: (*m*) 3. unde ſi plures fidejuſſores pro eodem intervenirent, ſinguli *in ſolidum* tenerentur; tamen ex epiſtola D. Adriani exceptio diviſionis eis competeret: (*n*) & ſi unus ex eis vellet, antequam conveniretur, proponere ſuam exceptionem *officio Judicis* ut declaretur, ſibi competere, & diviſionem fieri, & pro reliqua parte ſilentium creditori imponi, benè poterit per remedium hujus legis: & pari modo poterit intentari exceptio leg. 8. tit. 12. Part. 5. ſimilique modo poterit intentare aliam exceptionem, quando creditor diſtulit petere à debitore principali, & ob ejus negligentiam debitor non ſolvendo effectus eſt: de qua exceptione vide Gomez: (*o*) eodem modo intentabitur exceptio *novationis*; (*p*) novatio tamen non cenſetur facta, niſi expreſſe agatur inter partes, (*q*) & exceptio pacti *de non petendo* inter debitorem, & creditorem, (*r*) & aliæ quam plures exceptiones: & libellus forma ſequenti formabitur.

LIBELLUS IN REMEDIO leg. *Si contendat*, ff. de *Fidejuſſo.*

Iluſtre Señor.

4. ,, Fulano, como mas haya lugar de
,, derecho, parezco ante Vmd. y digo: que
,, Fulano en cierta eſcritura ſe obligò à Fula-
,, no por cien mil maravedis, y diò conſigo
,, por ſus fiadores à mì, y à Fulano, y à Fu-
,, lano, y agora parece ſer, que el dicho Fu-
,, lano principal ha venido en quiebra y di-
,, minucion, y ſe ha auſentado, y no tiene
,, de què pagar, y los dichos Fulano, y Fu-
,, lano ſon abonados, y tienen de què pagar
,, ſus partes, y conforme à derecho, à mì me
,, compete la excepcion de la diviſion, de ma-
,, nera, que haya de pagar la dicha deuda, co-
,, mo uno de tres fiadores, y témo, que el di-
,, cho Fulano acreedor me querrà pedir por
,, el todo, ò que aguarda à que los demàs ha-
,, yan venido en quiebra y diminucion, de
,, ſuerte, que no tengan de què pagar ſus par-
,, tes: por ende de ſu oficio de Vmd. (el
,, qual para ello imploro) pido, y ſuplico à
,, Vmd. declare competerme la excepcion de
,, la diviſion: y aſsi declarado, deſde lue-
,, go la mande hacer, dandome por libre
,, de las demàs partes, y ſobre ellas, en quan-
,, to à mì toca, imponer perpetuo ſilencio al
,, dicho acreedor, y para ello, &c.

EX §. TERTIO.

SUMMARIA.

1 R*Emedium leg.* In omnibus, *ff. de* Judic. *cui, & adverſus quem, & ad quid, & quando competat, docetur, & communis hujus leg. intellectus defenditur.*

2 *Poſſeſſorem majoratus, vel bonorum reſtitutioni ſubjectorum non teneri cavere de reſtitutione facienda ſequenti in gradu, nec ſucceſſorem ſuper hoc audiendum eſſe in vita poſſeſſoris, Ant. Gomez, & alios tenuiſſe contra Pal. Rubios, Roder. Suarez, & alios, refert Author.*

3 *Filius, vel ſucceſſor in majoratu poteſt in vita patris, vel poſſeſſoris, juſta cauſa interveniente, ex remedio leg.* In omnibus *agere, ut ſibi caveatur de reſtituendis bonis tempore debito, & ut ſucceſſor declaretur.*

4 *Inadvertenter Palat. Rubeos, Rod. Suarez, & ſequaces fuiſſe reprehenſos ab Ant. Gomez, & ſuis ſequacibus, cum omnes idem reſolvant, optime advertit Author.*

5 *Libellus in remedio leg.* In omnibus *Hiſpanè compoſitus.*

§. TERTIUS.

DE REMEDIO LEG. IN OMNIBUS, *ff.* de Judiciis.

1. EX hac lege proditum eſt aliud beneficium, quo quis agere poterit adverſus eum, qui *ad diem*, vel *ſub conditione* ad aliquid dandum, vel faciendum tenetur, ut cautionem præſtet, quod, die, vel conditione adveniente, illud adimplebit: nec intelligas hoc beneficio ita generaliter, & indiſtinctivè uti poſſe, niſi tum demum, quando juſta cauſa ſuſpicionis fugæ, dilapidationis, vel ſimilis ſupervenerit, ut ex iſto text. deprehenditur, ibi: *Ex juxta cauſa*, alioquin non procedet: (*a*) qua interpretatione communi admiſſa, evitabis difficultatem ex quodam juris axiomate leg. *Non quemadmodum* 35. ſuprà hoc tit. (*b*) nam illud ceſſat, quando juſta cauſa superve-
ne-

(*a*) Et firmat Alex. in leg. *Si finita*, §. *Eleganter*, à n.22. ff. de *Damn. infect.* & reſolvit Covar. lib. 1. Variar. cap. 18. n. 3. in fin.

(*b*) Et hanc leg. junct. gloſſ. 1. ad hoc notabilem dicunt Bartol. Paul. Ang. & Bald. in præſ. idem Bart. in leg. *Si finita*, §. *Eleganter*, num. 4. & ibi Alex. n. 26. ff. de *Damn. infect.*

(*c*) Facit text. in leg. *Si pater*, Cod. *Qui bon. ced. poſſ.* & ibi notat Bart. Panorm. n. 2. & Marian. Socin. & Felin. in cap. *Si quis contra Clericum*, de *For. comp.* Fel. in cap. *Significavit*, n. 5. de *Teſt.* Roder. Suarez, alleg. 4. à n. 5.

(*d*) Dict. cap. 18. n. 3.

(*e*) De Hiſp. Primog. lib. 3. cap. 14. n. 6. & 22.

(*f*) Ut in leg. 1. ff. de *Uſur.* leg. *Non quemadmodum*, ff. de *Judic.*

(*g*) Ut in leg. 2. ff. de *Except.*

(*h*) Ut in leg. *Purè*, §. fin. ff. de *Dol. except.*

(*i*) Ut in leg. unic. Cod. *Ut nemo invit.*

(*j*) Leg. 2. in princip. ff. *Solut. matrim.* idem Salic. in leg. *Si pater*, Cod. *Qui bon. ced.*

(*k*) Hic, & Alex. dict. §. *Eleganter*, n. 26.

(*l*) Dict. cap. 14. n. 22.

(*m*) Lib. 1. Select. cap. 2. n. 13.

(*n*) Ut in leg. *Inter fidejuſſores*, ſupr. iſto art. §. *Si plures*, Inſtit. eod.

(*o*) 2. tom. Variar. cap. 13. n. 9.

(*p*) De qua in leg. *Ubicumque*, ff. de *Fidejuſ.* leg. *Novatio*, Cod. eod.

(*q*) Leg. fin. Cod. de *Nova.*

(*r*) Ut leg. fin. ff. de *Pact.*

(*a*) Juxta receptam ſententiam Bart. & Paul. hic, Ripæ, & aliorum in leg. 2. in princ. n. 39. ff. *Solut. matrim.* Jaſ. in leg. *Dedi*, n. 14. verſ. *Tu reſponde*, ff. de *Cond. cauſ. data.*

(*b*) Quod ultra DD. ibi ornat Angel. in §. *Præjudiciales*, col. pen. Inſtit. de *Action.* Marian. cap. *Significantibus*, n. 7. de *Libel. oblat.* Nicell. in Concor. gloſſ. 95.

nerit per iſtum text.

Rurſus evitabis aliam difficultatem ex leg. *Dedi* 3. ff. de *Condict. cauſa data*, ubi, ſi dedi tibi decem, ne me convenias in judicio, non poſſum petere, ut caveas mihi, quod me non convenias, & ita non potero uti remedio hujus legis, ſi intelligas illud ibi eſſe, quia juſta cauſa ſuſpicionis non ſupervenit, ſicuti in ſpecie noſtræ legis, ſecundum Paul. Caſtrenſem, cujus intellectus planus eſt; (*c*) ut hinc caveas à Gloſſa, (*d*) dum aſſerit, remedium hujus legis ſolummodo procedere in contractibus *bonæ fidei*, non vero in actionibus *ſtricti juris*: (*e*) nam imo hujus legis remedio locus eſt, tàm in actionibus *ſtricti juris*, quam in *bonæ fidei*. (*f*)

2. Pari modo evitabis aliam difficultatem ex leg. 2. Cod. de *Hæred. vel action. vend.* ſecundum Bartolum. (*g*) Inſuper cavebis à Palat. Rubeos, (*h*) dum *indiſtincte* reſolvit, poſſeſſorem majoratus, vel bonorum reſtitutioni ſubjectorum teneri cavere *de reſtituendo* ſequenti in gradu, quando caſus reſtitutionis venerit, audiendumque eſſe ſucceſſorem in vita poſſeſſoris: (*i*) Sed prædicta reſolutio Palat. Rubeos falſa eſt, & contra text. in dict. leg. *Non quemadmodum*, & repugnat juris principio, quo habetur, *damnandam eſſe præmaturam ſpem ejus, qui tractat de ſucceſſione viventis*: (*j*) quamobrem Anton. Gomez, Menchaca, Pinelus, & Molina (*k*) immemores Palat. Rubeos reprehendunt Roder. Suarez, Covarruviam, & Simancam, & tenent filium vel alium majoratus ſucceſſorem, vivente poſſeſſore, agere non poſſe, ut, mortuo poſſeſſore, declaretur ad ipſum agentem ſpectare ſucceſſionem, & ſibi cavere deberi *de reſtituendo*, & ita ex decreto Pinciani Prætorii deciſum fuiſſe, teſtatur D. Anton. de Padilla. (*l*)

3. Nihilominus tamen Antonius Gomez, & ejus ſequaces fatentur, filium ſucceſſorem, juſta cauſa ſuperveniente, ad hoc admittendum fore ex remedio noſtræ legis, veluti ſi poſſeſſor bona dilapidaret, vel prætenderet, bona reſtitutioni ſubjecta eſſe libera, & ea alienare inciperet: pro qua opinione facit lex 1. tit. 2. Part. 3. (*m*) Quo fit, inadvertenter, & immerito Roder. Suarez, & ejus ſequaces reprehenſos fuiſſe à ſupradictis DD. cum Rodericus, & ſequaces loquantur in caſu, quo juſta cauſa ſupervenit, ut colligitur ex ſerie facti, ſuper qua allegationem format, & ex juribus, quæ ipſe citat: & ita in effectu idem cum Anton. Gomez, & ſequacibus reſolvit: & qualis debeat eſſe iſta cautio, tradunt Jaſſo, (*n*) & Palat. Rubeos: (*o*) & libellus in hoc remedio erit forma ſequenti concipiendus.

LIBELLUS IN REMEDIO
leg. In omnibus, *ff. de* Judic.

Iluſtre Señor.

5. „ Fulano, como mas haya lugar de „ derecho, parezco ante Vmd. y pongo de- „ manda à Fulano, y contando el caſo, digo: „ que es aſsi, que el dicho adverſo tiene y „ poſſee tales heredades y bienes, de que „ ſon linderos tales, los quales ſon de Mayo- „ razgo, y ſujetos à reſtitucion, è deſpues „ de ſus dias ſoy llamado à ellos, conforme à „ la voluntad è diſpoſicion de Fulano, inſti- „ tuìdor del dicho Mayorazgo; y es aſsi, que „ agora el dicho adverſo poſſeedor de los „ dichos bienes ſe anda jactando, è alaban- „ do, que los dichos bienes ſon libres, è que „ ſe pueden vender è enagenar, y me temo „ que los venderà, y los ha comenzado à „ diſsipar è maltratar: por que pido à Vmd. „ que habida mi relacion por verdadera, en la „ parte que baſte, por ſu ſentencia, que en „ tal caſo lugar haya, del dicho adverſo me

„ ha-

(*c*) Ex Jaſſ. dict. leg. *Dedi*, n. 14. rejectis aliis ab eo ibi relatis.

(*d*) 1. in præſ. in fin. & à gloſſ. in leg. 2. in princ. verſ. *Nos igitur*, ff. *Solut. matrim.*

(*e*) Ut in dict. leg. *Dedi*, quarum gloſſ. opinionem conatur defendere Joan. Crotus alios referens in dict. leg. 2. in princ. n. 55. ff. *Solut. matrim.*

(*f*) Per text. in leg. *Si creditores*, ff. de *Privil. credit.* leg. *Univerſa*, Cod. de *Prec. Imper. offer.* leg. *Quod ſi in diem* in princ. 18. ff. de *Petit. hæred.* firmat Bart. hic, & in dict. leg. *Dedi*, n. 3. & in leg. *Sivè apud acta*, Cod. de *Tranſact.* Rom. ſing. 646. & communiter omnes ex Rip. n. 34. Jaſ. n. 16. dict. leg. 2. in princ. Jaſſ. dict. leg. *Dedi*, n. 14. Palac. Rub. in Repet. cap. *Per veſtras*, §. 31. in princ. Afflict. deciſ. 108. n. 3. & Ancon. Tract. de Merc. 2. part. num. 32.

(*g*) Dict. leg. *In omnibus*.

(*h*) In Repet. cap. *Per veſtras*, §. 44. à n. 2.

(*i*) Pro quo facit reſolutio Matth. de Afflict. 279. & reſolviſſe Roder. Suar. in alleg. 4. receptum à Covarr. lib. 1. Variar. cap. 18. n. 8. & à Simanc. lib. 1. de Primogen. Hiſp. cap. 28. teſtantur Ant. Gom. in leg. 40. Taur. n. 79. Pinel. in leg. 1. Cod. de *Bon. matern.* 3. part. n. 78. Menchac. lib. 1. de Succeſ. Creat. §. 6. n. 46. & Molin. lib. 3. de Hiſp. Primog. cap. 14. à n. 10.

(*j*) Leg. 1. §. *Si impuberi*, ff. de *Collat. bon.* leg. 2. §. *Interdum*, ff. de *Vulg. & pup. ſubſ.*

(*k*) Ubi ſupr.

(*l*) In leg. 1. Cod. de *Fideicommiſ.* n. 31.

(*m*) Et notat ibi Greg. Lup. gloſſ. fin.

(*n*) In leg. *Divortio*, §. *Interdum*, n. 8. & in leg. *Si conſtante*, n. 16. ff. *Solut. matrim.* & latius in leg. *Sancimus*, Cod. de *Verb. ſign.*

(*o*) Ubi ſupr. in dict. §. 44. n. 4. & 5.

„ haga entero cumplimiento de juſticia, de- „ clarando deſde luego los dichos bienes de „ Mayorazgo ſujetos à reſtitucion, è inage- „ nables, y he mandado al dicho adverſo, „ que no los enagene ni diſsipe: y aſsimiſmo „ declarando pertenecerme à mì, deſpues de „ la muerte del dicho adverſo, y condemnan- „ dole à que me dè ſuficientes fianzas, para „ que venido el tiempo de la dicha reſtitu- „ cion, me los reſtituirà tales, y tan buenos, „ como eſtaban al tiempo, y quando los re- „ cibiò, è ſin deterioracion ni menoſcabo „ alguno: ſobre que pido cumplimiento de „ juſticia, y las coſtas proteſto, y el oficio „ de Vmd. imploro, y juro à Dios, y à „ eſta ✠ que eſta demanda no pongo de ma- „ licia.

EX §. QUARTO.

SUMMARIA.

1 R*Emedium leg.* Denuntiamus, *Cod. de* His qui ad Eccleſ. conf. *cui, & contra quem, & ad quid competat, traditur.*

2 *Quæ requirantur, ut remedium leg.* Denuntiamus *detur.*

3 *Propter ſolas minas non eſt quis compellendus cautionem præſtare de* non offendendo *adverſario, ni ſolitus eſſet eas ad executionem trahere.*

4 *Cautio fidejuſſoria* de non offendendo *præſtanda erit, ſi à parte petatur, juratoria vero, ſi ex officio Judicis procedatur, & ita componuntur gloſſæ quædam.*

5 *Cautio* de non offendendo *præſtanda erit etiam illi, qui cauſam inimicitiæ dedit, quamvis nonnulli contrarium velint.*

6 *Cautio* de non offendendo, *nedum pro minante, verum pro ſuis amicis, cognatis, & familiaribus præſtanda eſt.*

7 *Libellus in remedio leg.* Denuntiamus *Hiſpanè compoſitus.*

§. QUARTUS.

DE REMEDIO LEG. DENUNTIAMUS, *Cod. de* His qui ad Eccleſiam confug.

1. REmedium hujus legis competit iis, qui timent ab aliquo injuriam ſibi irrogari, quem timorem ut excutiant, poſtulant à Judice, *incutientem timorem compelli cautionem ſufficientem præſtare de non offendendo ſibi*: (*b*) circa quod ſequentia advertenda ſunt: 2. primo, quod quando aliquis requirit cautionem ſibi præſtari ab eo, quem timet, prius offerat & præſtet ſummariam informationem ſuper inimicitia, ita Joan. de Imola, (*c*) qui plures refert, qui communiter profitentur, cauſæ juſtæ cognitionem præcedere deberet, & Plaza. (*d*)

3. Et advertendum eſt, quod ſolæ minæ non ſufficiunt, ut quis hanc cautionem exigere valeat, ſed opus eſt probari, quod minans exequutioni mandare minas ſolitus ſit, ut reſolvit Abbas. (*e*)

4. Advertendum etiam eſt, quod præcedente partis petitione, Judex debet condemnare reum, *ad præſtandam cautionem cum fidejuſſoribus*; ſi autem ex officio procedat, poterit eum condemnare, *ad præſtandam juratoriam cautionem.* (*f*)

5. Si tamen, qui cautionem prædictam petit, cauſam inimicitiæ præſtiterit, eam non poſſe petere videtur; (*g*) ſed contrarium tenendum eſt, imo, quod etiam hoc caſu cautio præſtanda ſit, quæ opinio & verior, & communior eſt, ſecundnm Alexandrum. (*h*)

6. Item advertendum eſt, hanc cautionem non ſolum pro perſona conventi rei, verum etiam pro amicis, cognatis, & familiaribus præſtandam eſſe: (*i*) quod remedium ſequenti modo libello formandum erit.

*** *** ***

LI-

(*b*) Circa quod ultra Bart. & DD. hic legendus eſt idem Bart. in leg. *Illicitas*, §. *Ne potentiores*, ff. de *Offic. Præſid.* Florian. in leg. *Æquiſsimum*, ff. de *Uſufruct.* Bald. in Auth. *Habita*, n. 13. in fin. Cod. *Ne filii pro patr.* Plaz. de Delict. lib. 1. cap. 7. Menoch. lib. 2. de Arbitr. cent. 2. caſu 139. cum duobus ſeqq.

(*c*) In leg. 2. §. fin. ff. *Solut. matrim.*

(*d*) Ubi ſupr. n. 1. verſ. Secundo hanc ſententiam, Menoch. ubi ſupr. caſ. 140. n. 4.

(*e*) In cap. 1. n. 3. de *Offic. Deleg.* & in cap. *Abbas, quod metus cauſa*, n. 4. dicit communem Felin. in Rub. de *Treg. & pace* in princ. Plaz. & Menoch. ubi ſupr.

(*f*) Juxta quod conciliantur gloſſ. contrariæ adinvicem in cap. *Ex tranſmiſſa*, & in cap. *Litterras*, de *Reſtit. ſpol.* & in cap. *De benedicto* 32. quæſt. 1. dicit communem Fel. ubi ſupr. n. 10. Plaz. ubi ſupr. n. 2.

(*g*) Ut reſolvit Ang. in leg. *Qui bona*, §. *Qui damnum*, ff. de *Damn. infect.* Paul. & Rom. ibidem dicentes, eſſe bonum intellectum ad text. in dict. cap. *Litteras.*

(*h*) In dict. leg. *Qui bona*, §. *Si quis juxta*, Fel. ubi ſupr. pro quibus eſt text. in leg. *Æquiſsimum*, ff. de *Uſufruct.* Plaza ubi ſupr. n. 8. verſ. His prænotatis.

(*i*) Ex Bart. in dict leg. *Illicitas*, §. *Ne potentiores*, dicit communem Felin. dict. Rubr. de *Treg. & pac.* n. 11.

LIBELLUS IN REMEDIO *leg.* Denuntiamus, *Cod. de* His qui ad Eccleſ.

Iluſtre Señor.

7. „Fulano, vecino de tal Lugar, ante „Vmd. digo: que yo tengo enemiſtad con „Fulano, vecino de tal Lugar, el qual ha „dicho y publicado ante muchas y diver- „ſas perſonas, que me ha de matar, ò herir „malamente, y es hombre que acoſtumbra à „poner ſus amenazas en execucion, y yo ſoy „hombre ſpacifico, y que quiero vivir è eſ- „tàr en paz: por ende à Vmd. pido, como „mejor haya lugar de derecho, que habida mi „relacion por verdadera, ò la parte que baſ- „te, condemne al dicho Fulano à que me „dè ſeguridad con baſtantes fianzas legas, „llanas, y abonadas en eſta Ciudad, de que „por ſu perſona, ni de ſus deudos, ni parien- „tes, amigos, ò criados, no me ofenderà, „herirà, ni matarà por todo el tiempo, que „el derecho en tal caſo diſpone: para lo qual, „y en lo neceſſario, el oficio compe- „tente de Vmd. implo- „ro, &c.

LAUS DEO IN ÆTERNUM.

IN-

INDEX RERUM, ET VERBORUM, Operis univerſi.

A

ABLATIVUS.

Ablativi abſoluti verba conditionem inducunt. 1. tom. poſt n. 137. pag. 101.
Et conditio inducit formam. ibi. n. 139.

ABSENS. ABSENTIA.

Abſentiarum quot ſint genera. 3. tom. n. 7. & ſeqq. pag. 22.
In quo genere abſentiarum læſus reſtituatur. ibi. n. 8.
Remedium propter abſentiam læſo competens quale. ibi. n. 9.
Abſentiarum diſtinctio quando conſideranda. 3. tom. poſt n. 19. pag. 22.
An, & quando accuſatio contra abſentem proponi poſſit. 1. tom. n. 1. & ſeqq. pag. 250. Vid. in verb. *Accuſatio.*
An, & quatenus in criminalibus procedi poſsit contra Abſentem Jure Civili, & Canonico. 1. tom. à n. 1. p. 250.
Et quid jure Regio ſtatutum. ibi. à n. 5. & à n. 20.
Abſens accuſatus qualiter condemnandus. 1. tom. n. 17. pag. 253.
Abſens accuſatus, ſi venerit, qualiter audiendus. ibi. n. 18.
Abſens, ſi de ejus innocentia in proceſſu conſtet, abſolvendus erit. 1. tom. n. 17. pag. 253.
Et an, ut abſentis rei innocentia pateat, procurator, vel defenſor admitti debeat. ibi à n. 15.
Abſens ut contumax in criminalibus dicatur, quæ requirantur. 1. tom. n. 14. pag. 252.
Et quando, & quoties incuſanda contumacia. ibi. à n. 26.
Judex pro abſente defenſiones ſupplere debet. 1. tom. n. 6. pag. 49.
Reo abſente, vel ab hoſtibus capto, actor quid petere debeat. 1. tom. n. 56. pag. 47.
Marito abſente, qui non ſperatur de proximo venire, licentia ad agendum à Judice uxori danda, cum cauſæ tamen cognitione. 1. tom. n. 36. pag. 45. Vid. verb. *Licentia.*
Ut Judex licentiam uxori præſtare poſsit propter mariti abſentiam, ſufficit, quod abſit à loco ubi eſt agendum. 1. tom. n. 37. pag. 45.
Abſentis bonis quando curator dandus, creditoribus poſtulantibus. 1. tom. à n. 6. pag. 125.
Et an idem obſervandum, quando aliquis eſſet captivus. ibi. n. 5.
Abſentis, vel captivi bonis curator dandus qualis: & quid facere teneatur. 1. tom. à n. 16. & ſeqq. pag. 126.
Et an in hac cura præferri debeant conſanguinei. ibi. n. 20.
Praxis ſervanda, quando curator datur bonis abſentis, captivi, vel defuncti abſque hæredibus decedentis. 1. tom. n. 22. pag. 127.
Et quid agendum ſi defunctus deceſſerit cum hæredibus *ex teſtamento*, vel *ab inteſtato.* ibi.

ACCUSATIO. ACCUSARE. ACCUSATOR.

Accuſare quid ſit: & quid accuſatio. 1. tom. n. 1. & 2. pag. 183.
Quando procedatur per viam accuſationis. ibi. n. 1.
An, & quatenus liceat accuſare. ibi. n. 4.
Accuſatio in quibus delictis eſt neceſſaria de præcepto. 1. tom. n. 6. pag. 183.
Accuſatio pro exigenda vindicta publica expeditur. ibi. n. 7.
Accuſatio nil habet commune cum cæteris judiciis. 1. tom. n. 7. pag. 183.
Et quid ea ſit. ibi.
Accuſatio delicti quo ſpatio temporis præſcribatur. ibi. n. 83. & 84.
Accuſatio cui competat in privatis, & cui in publicis delictis. 1. tom. n. 8. pag. 183.
Aliqui prohibentur accuſare, & quare. ibi. n. 10.
Inimicus non poteſt accuſare. ibi. n. 5.
Accuſator debet eſſe legitimus: & quis is ſit. 1. tom. n. 9. pag. 183. & ſeqq.
Accuſationis partes qualiter probandæ. 1. tom. à n. 18. pag. 224.
Accuſare prohibiti, ſuam, vel ſuorum injuriam proſequentes admittuntur. 1. tom. n. 11. pag. 183.
Conſanguineus uſque ad quartum gradum ſuorum injuriam perſequi dicitur jure Regio. ibi. n. 13.
In accuſatione præfertur, qui majore dolore judicium exacturus eſt. 1. tom. n. 15. pag. 184.
Ideo maritus, & uxor præfertur filiis, & aliis conjunctis. ibi. n. 14.
Inter diſpares gradu proximior admittitur ad accuſandum. 1. tom. n. 16. pag. 184.
Pluribus concurrentibus in eodem gradu, omnes ſimul admittuntur ad accuſandum. ibi. n. 17.
Conſanguineorum aliquo accuſante, qui poſt litem conteſtatam venerit, non admittitur. 1. tom. n. 18. pag. 184.
Pluribus extraneis concurrentibus, Judex magis idoneum eliget. ibi n. 19.
Clericus quomodo, & quatenus laicum accuſare poterit. 1. tom. n. 21. pag. 184.
Et quid, ſi pœna ſanguinis infligenda veniat. ibi n. 22.
Clericis ccuſantibus, quatenus proteſtatio neceſſaria, ut irregularitatem effugiant. ibi n. 22. 23. & 24.
Inimicus illegitimus eſt ad accuſandum.
Non valentibus accuſare licitum eſt excipere.
Pendentia accuſationis accuſatum infamat. 1. tom. n. 5. & ſeqq. p. 61.
Accuſator calumnioſus qualiter puniri debet. 1. tom. à n. 52.
Et an teneatur ſe ſubſcribere ad pœnam talionis. ibi.
Accuſator poteſt agere civiliter & criminaliter. 1. tom. n. 29. 30. & 31. pag. 185.
Et quid civiliter agendo conſequatur. ibi.
Accuſatio duplex oritur ex quocumque crimine, etiam privato. 1. tom. n. 26. & 27. pag. 185.
Quid accuſatio criminalis, & quid civilis. ibi. n. 28.
Accuſatio qualiter concipienda, & quid continere debeat. 1. tom. à n. 1. pag. 221.
Accuſatio an, & quando per procuratorem proponi poſſit. ibi. n. 9. & ſeqq. pag. 223.
Judice ex officio procedente, offenſis quid liceat, & an ad occuſandum compelli poſsint. 1. tom. à n. 1. pag. 218.
Et quomodo id facere debent. ibi per tot.
Accuſatus an, & quatenus dicet, *eum ad ſui defenſionem delictum commiſiſſe.* 1. tom. n. 80. & ſeqq. pag. 228.
Et an accuſator poſsit pro parte confeſsionem acceptare, vel repudiare. ibi. n. 82.
Accuſatio falſi cujuſque inſtrumenti publici judicii eſt. 1. tom. n. 38. pag. 185.